

EDEBİ MAKALE

Batıl İnançların Ortaya Çıkış Nedenleri

Yoksulluk, günlük temel ihtiyaçlarımızın büyük bir kısmını karşılayacak yeterli gelire sahip olmama durumudur. Ancak, yoksulluk sadece temel ihtiyaçlara zor erişebilmek değil, eğitimden mahrum kalmak gibi kötü bir sonuçla da karşılaşabilir. Yoksulluk kelimesinin bağdaştırıldığı batıl inançlar için Womack, 1992'de "Bireyin, davranış biçimi ve bu davranış sonucunda olan olaylarla ilgili neden-sonuç ilişkisi olmayan ; bireyin yapmış olduğu değiştirilmeyen davranışları olduğu gibi algılamasıdır." tanımını getirmiştir.

Batıl inançlar yoksulluğun yoğun yaşandığı yerlerde etkili olur. Womack'ın batıl inançlar için yaptığı tanımdan, bu inançlar için " Bireyin gördüğü davranışları sorgulamadan, olduğu gibi kabul etmesidir." tanımını da getirebiliriz. Toplum, gördüğü davranışı sorgulamadan kabul ediyorsa eğitimden mahrumdur. Bu yüzden, yoksulluk yüzünden eğitimden mahrum kalan bu toplum cahilleşir. Nietzsche cahillik kavramı için "Cahil bir toplumda seçim yapmak, okuma yazma bilmeyen bir adama hangi kitabı okuyacağını sormak kadar ahmakçadır." demiştir. Yoksul bir toplumun cahilleşmesi ile toplum anlamdramadığı her şeye batıl anlamlar yükler.

Latife Tekin'in ilk eseri olan "Sevgili Arsız Ölüm" romanının edebiyatımızda önemi çoğu kez vurgulanır. Romanda geçen Alacüvek köyü, cahil bir toplumun gösterdiği davranışları anlamamız için güzel bir örnektir.

Yoksulluk yüzünden, eğitimden mahrum kalan bir toplum cahilleşir. Cahil, eğitim görmemiş ve belli bir konuda yeterli bilgiye sahip olmayan kimsedir. Bu romanda yer alan Alacüvek köyü, modernleşmemiş yoksul bir toplumdur. Köy halkı daha önce parası olmadığı için hiç şehre ziyarete gitmemiştir. Romanımızın baş karakteri olan Huvat, köyden şehre iş için giden tek kişi olduğundan şehirden halka bazı eşyalar getirmiştir. "Köylüler hayatlarında ilk kez gördükleri bu garip şey karşısında ilkin dehşetle irkildiler. Bu şaşkınlık ânında dua okuyup sağa sola üfrenlerin, korkudan donuna kaçırانların yanı sıra, otobüsün sağını solunu elleme cesareti gösterenler çıktı" (1) Romanımızdaki bu alıntıdan da hareketle, daha önce bir otobüs bile görmemiş cahil halkın korkak ve şaşkın davranışlar gösterdiğini görebiliriz. Hatta içlerinden bazıları büyük bir cesaretle otobüse dokunmaya çalışmıştır.

Cahilleşen bu toplum "sorgulama" yetisine sahip değildir. Bu yüzden daha önce görmedikleri her şeye uğursuz ve cinli gibi batıl anlamlar yüklerler. Bu sadece yoksulluk yüzünden değil, eğitimsizlik yüzünden de ortaya çıkar. Eğitim görmemiş bir toplum, yeni şeyler öğrenemez. "

Sevgili Arsız Ölüm ” romanında köyde okula giden ilk kız çocuğu Dirmit'tir. Dirmit büyük bir merakla sorgulama yetisine sahiptir. Ailesinden, onu ayıran en önemli özelliği bu olarak karşımıza çıkar. “Kendi kızlığından sonra Mahmut'un erkekliğinin yoklanması Dirmit'in kafasında büyük düşüncelere yol açtı. Niye ben de erkeğe gitmiyorum diye kafasına taktı.” (2) Dirmit, bu alıntıda gibi çevresinin cinsiyetçi tavırlarını roman boyunca sorgulamıştır.

Cahil bir toplum, anlamlandıramadığı her şeye batıl anlamlar yükler. Sorgulamayan, eğitimsiz bir toplum daha önce görmediği hiçbir şeyi kabullenmez. Romanda, köye yenilikler getiren Huvat bir gün şehre bir kadın getirir. “ Bu defa yüzü alev alev yanan, başı kıcı açık, süt gibi beyaz bir kadın vardı yanında.” Huvat köye getirdiği Atiye adındaki bu kadınla evlidir. Kadının davranışlarını, köy halkı bir türlü kavrayamaz. Onun gösterdiği davranışlardan korkarak onu uğursuz ve cinli zannederler. “ Ve sonunda bir gün “küt !” diye düşüp bayıldı. Böylece üç koyunun art arda şişip şişip ölmelerinin nedeni açığa çıktı. Hepsinin başı bu cinli ve uğursuz kadındı.” (syf.12) Günler sonra kadın kapatıldığı ahırda doğurur. “ Kadının ahırda doğurmasından sonra düşüp düşüp bayılmasının cinden minden olmadığını anladılar.” (syf.14) Atiye'nin hamile olduğunu öğrenen halk, yükledikleri batıl anlamlardan olmadığını anlarlar kadının davranışlarının. Romandaki örneklerden sonra cahilliğin, batıl inançların en büyük kaynağı olduğunu görebiliriz. Fakat insan öyle bir varlık ki bazen eğitime sahip de olsa batıl inançlara kendini kaptırabiliyor.

Düzenli bir gelire sahip olamayan toplumda batıl inançlar çoğalır. Toplumun düzenli bir gelire sahip olamaması da öğrenim görememesinden dolayı cehalet kavramını yaygınlaştırır. Günümüzde batıl inançlara yönelme nedenleri için yapılan araştırmada Hindistan ve Norveç örnekleri ele alınmıştır. Şu an dünyanın en kalabalık ülkesi olan Hindistan ve Norveç arasında yapılan karşılaştırmada, Hindistan'da çok daha fazla batıl inanç olduğu tespit edilmiştir. Bunun da temel sebebi, Hindistan'ın gelir dağılımı açısından Norveç'e göre kötü durumda olmasıdır. Her geçen gün modernleşmemize rağmen birçok görüş, batıl inançların son bulamayacağını gösteriyor.

(1) Latife Tekin, Sevgili Arsız Ölüm, Can yayınları, 2018, sayfa 11

(2) a.g.e, Everest yayınları, sayfa 190